

Koncepce rozvoje Městské knihovny Neratovice 2026–2030

Zpracovala: Mgr. Helena Pinkerová

Neratovice 2025

Obsah

1. Úvod.....	3
1.1 Základní definice veřejných knihoven v ČR.....	3
1.2 Vize pro knihovnu v období 2026-2030.....	3
2. Zhodnocení stávajícího stavu – SWOT analýza.....	4
2.1 Silné stránky.....	4
2.2 Slabé stránky.....	5
2.3 Příležitosti.....	5
2.4 Hrozby.....	5
3. Hlavní strategické pilíře pro roky 2026–2030.....	6
3.1 Knihovna ve strategickém plánu rozvoje města a regionu.....	6
3.2 Integrace nových technologií.....	6
3.3 Podpora vzdělávání a rozvoje.....	6
3.4 Personální rozvoj a vzdělávání pracovníků.....	7
3.5 Finanční analýza a rizika financování.....	8
3.6 Udržitelnost a odpovědnost.....	8
3.7 Rozšíření prostorových kapacit.....	8
3.8 Komunitní služby.....	9
3.9 Úzká spolupráce s knihovnickou obcí ČR.....	9
4. Závěr.....	9

1. Úvod

1.1 Základní definice veřejných knihoven v ČR

„Veřejná knihovna jako místní brána k poznání poskytuje základní podmínky pro celoživotní vzdělávání, nezávislé rozhodování a kulturní rozvoj jednotlivců i sociálních skupin. Tvoří základ zdravé znalostní společnosti tím, že poskytuje přístup k poznatkům všeho druhu, včetně vědeckých a místních poznatků, a umožňuje jejich tvorbu a sdílení, a to vše bez komerčních, technických nebo právních překážek.“¹

Koncepce knihoven v České republice se opírá a čerpá z *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 s výhledem do roku 2030*², v níž je formulována základní vize rozvoje knihovny ve třech pilířích:

- I. Knihovna jako pilíř občanské společnosti a přirozené centrum místních komunit,
- II. Knihovna jako vzdělávací a vzdělanost podporující instituce,
- III. Knihovna jako správce kulturního a znalostního bohatství.

Činnost knihovny se řídí Zákonem č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (dále knihovní zákon), který knihovnu definuje jako zařízení, v němž jsou způsobem zaručujícím rovný přístup všem bez rozdílu poskytovány veřejné knihovnické a informační služby. Knihovní zákon nezakotvuje vzdělávací roli knihoven, např. v oblasti podpory čtenářské, digitální, mediální gramotnosti, a to z důvodu zařazení knihoven pod Ministerstvo kultury (MK), přičemž oblast vzdělávání je primárně svěřena ministerstvu školství (MŠMT).

Ačkoliv knihovny nejsou mnohdy za vzdělávací instituce považovány, minimálně na lokální úrovni stejně jako školy přispívají k rozvoji gramotnosti a kompetence žáků pro život v 21. století a přispívají ke snižování sociální exkluze a nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání.³

1.2 Vize pro knihovnu v období 2026-2030

Koncepce rozvoje Městské knihovny Neratovice (dále MěkN) na léta 2026–2030 vychází ze celostátní *„Koncepce rozvoje knihoven ČR 2021–2027 s výhledem do roku 2030“*⁴ a přizpůsobuje ji specifickým potřebám obyvatel Neratovic a okolí.

¹IFLA/UNESCO Public Library Manifesto 2022.

² *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 s výhledem do roku 2030: knihovny - pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury*. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2020. ISBN 978-80-7050-734-6, s. 9.

³ *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021-2027 s výhledem do roku 2030: knihovny - pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury*. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2020. ISBN 978-80-7050-734-6, s. 11.

⁴ *Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2021–2027 s výhledem do roku 2030* :

Hlavní cíle koncepce:

- **Fungující a efektivní knihovna** - moderní informační a vzdělávací instituce, která bude pružně reagovat na aktuální výzvy digitálního věku.
- **Udržitelná knihovna** - knihovna jako centrum vzdělávání a vzdělanost podporující instituce.
- **Komunitní knihovna** - inovativní a inspirativní kulturní centrum, které propojuje komunitu prostřednictvím bohatého světa literatury, vzdělávání a kreativity, vyhledávané místo pro setkávání, sdílení znalostí a podpory osobního a kulturního rozvoje všech věkových skupin.

2. Zhodnocení stávajícího stavu – SWOT analýza

2.1 Silné stránky

- **Strategická poloha** v centru města.
- **Zkušený tým** – stabilní a odborně fundovaný personál.
- **Aktivní účast v profesních knihovnických organizacích SKIP a SDRUK**
- **Kvalitní a atraktivní fond** tištěných knih, deskových her, časopisů, audioknih na pevných nosičích.
- **Růst počtu čtenářů a výpůjček** - dlouhodobá podpora čtenářství od nejmladší generace prostřednictvím projektu BOOKSTART až po čtenáře mladšího školního věku (čtenářská soutěž Lovci perel).
- **Pružná implementace moderních technologií a služeb:**
 - Přístup k online katalogu VuFind, včetně správy čtenářského konta.
 - Zajištění meziknihovnických výpůjčních služeb (MVS) – projekt ZÍSKEJ (včetně mezinárodní MVS).
 - Přístup do databáze digitálních knihoven včetně databáze děl dlouhodobě nedostupných na trhu.
 - Samoobslužný výdejní box (24/7).
 - Samoobslužné půjčování a ochrana fondu díky technologii RFID.
 - Výpůjčky e-knih a e-audioknih.
- **Široká nabídka vzdělávacích a volnočasových aktivit** pro nejrůznější cílové skupiny - více než 500 akcí ročně.

knihovny – pilíře občanské společnosti, vzdělanosti a kultury. – 1. vydání. – Praha : Národní knihovna České republiky – Knihovnický institut, 2020. [cit. 2025-01-24]. Dostupné z: <https://ipk.nkp.cz/docs/koncepce-rozvoje-knihoven-2021-2027>

- **Úzká spolupráce se školami** v ORP Neratovice i mimo ni:
 - dlouhodobé projekty na podporu čtenářství - projekt Už jsem čtenář,
 - vzdělávací programy v oblasti čtenářské, informační a digitální gramotnosti.
- **Pracoviště POSEZ** nabízející služby zaměřené na seniory a osoby se zdravotním postižením.
- **Podpora studia regionální historie:** kolekce publikací zaměřených na region, tematické výstavy a přednášky, přístup do digitalizovaných kronik města a dalších institucí (např. školských zařízení).
- Prostory k samostudiu včetně volného přístupu k internetu, tisku i k 3D tisku.

2.2 Slabé stránky

- **Stav budovy** - stávající prostory nevyhovují potřebám knihovny:
 - objekt vyžaduje kompletní rekonstrukci včetně modernizace technologií, snížení energetické náročnosti,
 - absence bezbariérového přístupu pro seniory, zdravotně postižené, rodiče s kočárky,
 - nedostatek prostor pro vzdělávací, volnočasové a komunitní aktivity,
 - nedostatek prostor pro adekvátní uložení knihovního fondu,
 - nedostatečné zázemí pro pracovníky knihovny.
- **Nízký podíl výpůjček e-knih a digitálních služeb** (absence placených informačních databází) z důvodu vysokých finančních nákladů.

2.3 Příležitosti

- Nové prostory pro knihovnu (více místa pro knihy ve volném výběru i ve skladu, přednáškový sál, učebny, tvůrčí dílny, teens zóna, zázemí pro pracovníky).
- Rozvoj digitalizace a AI služeb.
- Rozšíření komunitních aktivit (spolupráce s kulturními institucemi a spolky).
- Využití dalšího financování – grantová podpora Středočeského kraje, ministerstva kultury (VISK), ministerstva pro místní rozvoj, soukromé fondy a nadace.
- Profilace knihovny jako modelové regionální knihovny pro mikroregion Neratovicko.

2.4 Hrozby

- Finanční nestabilita a závislost na dotačních titulech v oblasti technologické inovace.
- Konkurence digitálních médií a komerčních služeb.
- Riziko poklesu čtenářství u nejmladší generace.
- Nutnost trvalých investic do informačních a komunikačních technologií a vybavení.
- Prostorové limity stávajících prostor knihovny neumožňují rozšiřovat nabídku vzdělávacích a volnočasových aktivit.

- Fluktuace kvalifikovaných pracovníků při nedostatečném platovém ohodnocení.

Shrnutí: SWOT analýza ukazuje vyvážený rozvojový potenciál. Za klíčové považují zajištění nových vhodných prostor po knihovnu a udržení finanční a personální stability.

3. Hlavní strategické pilíře pro roky 2026–2030

3.1 Knihovna ve strategickém plánu rozvoje města a regionu

- Zahrnout oblast rozvoje knihovny do strategického plánu rozvoje města a regionu.
- Využívat potenciál knihovny pro oblast e-Governmentu, smart cities apod.
- Podporovat a využívat knihovnu jako bezpečný, neformální a demokratický prostor k setkávání lidí, místních občanských skupin i organizací.

3.2 Integrace nových technologií

- Rozšíření samoobslužného výpůjčního systému o možnost platby prostřednictvím samoobslužné pokladny, případně zavedení možnosti složení zálohy do čtenářského účtu.
- Rozšíření digitálních fondů o databáze pro širokou čtenářskou veřejnost, např. z oblastní státní správy, právních dokumentů apod.
- Implementace nových technologických nástrojů, jako jsou virtuální realita a interaktivní vzdělávací aplikace.
- Podpora kybernetické bezpečnosti a zajištění ochrany dat uživatelů.

3.3 Podpora vzdělávání a rozvoje

- **Rozvíjení partnerství se školami v regionu:**
 - Nabídka vzdělávacích balíčků pro žáky a pedagogy zaměřených na podporu čtenářské gramotnosti, mediální výchovy a rozvoji kritického myšlení.
 - Organizace exkurzí do knihovny, které propojují vzdělávání s praktickým využitím knihovních fondů a technologií.
 - Spolupráce na dlouhodobých vzdělávacích projektech (např. tvoření vlastních publikací nebo projektové dny zaměřené na historii regionu).
 - Nabídka tematických besed a literárních setkání, literárních a výtvarných soutěží.
- **Rozšíření spolupráce se státní správou v oblasti digitální gramotnosti obyvatel:**
 - Poskytování bezplatných vzdělávacích kurzů základů práce s digitálními systémy, elektronickou identitou a komunikací se státem (např. datová schránka, online žádosti a registrace).

- Partnerství s lokálními úřady na osvětových aktivitách k novinkám v oblasti e-Governmentu.
- Speciální programy pro seniory a další zranitelné skupiny s cílem usnadnit jejich orientaci v digitálním světě.
- **Rozvoj kontaktního místa POSEZ** jako zastřešující instituce v oblasti plánování aktivit pro seniory a zdravotně postižené ve městě.
- **Podpora regionální historiografie:**
 - Organizace vzdělávacích cyklů, přednášek a workshopů na téma regionálních dějin a kulturních tradic.
 - Ukládání, zpřístupňování a digitalizace historických materiálů spjatých s regionem.
 - Vytváření databází lokálních osobností, událostí a památek.
 - Spolupráce s dalšími vzdělávacími a paměťovými institucemi v regionu (knihovny a muzea v Mělníku, Kralupech nad Vltavou, Brandýse nad Labem-Staré Boleslavi).
- **Programová spolupráce se Společenským domem Neratovice:**
 - Společné dramaturgické cykly (literatura + divadlo, literatura + film).
 - Komunitní aktivity pro sousedská setkávání, víkendové rodinné programy (knihovna + divadlo/kino).
- **Podpora turistického ruchu:**
 - Spolupráce s Turistickým informačním centrem na vytváření informačních bodů ve městě.
 - Mapování a propagace historicky zajímavých míst v regionu prostřednictvím tematických výstav, článků a publikací.

3.4 Personální rozvoj a vzdělávání pracovníků

- Podpora vzdělávání knihovníků v oblasti moderních technologií, digitálních nástrojů a databází.
- Podpora zaměstnanců v rozvíjení pedagogických kompetencí s důrazem na práci s různými věkovými skupinami uživatelů.
- Pravidelná školení v oblasti mediální a informační gramotnosti, práce s komunitami a implementace inkluzivních služeb.
- Rozvoj a podpora manažerských dovedností vedoucích pracovníků knihovny v oblastech strategického plánování, finančního řízení a vedení týmu.
- Možnost účasti na odborných konferencích, stážích i v zahraničních knihovnách a zapojení do mezinárodních výměnných programů (program ERASMUS+ pro knihovníky).

- Vytvoření interního mentoringového systému pro předávání zkušeností mezi zaměstnanci.

3.5 Finanční analýza a rizika financování

- Městský rozpočet má omezené možnosti navyšování prostředků pro knihovnu, což si žádá efektivnější hospodaření, využívání úspor a hledání dalších možností financování z jiných zdrojů:
 - Dotační programy Ministerstva kultury ČR:
 - Program VISK (Veřejné informační služby knihoven) – podpora automatizace, digitalizace a vzdělávacích programů.
 - Program Knihovna 21. století – podpora inovativních služeb, vzdělávání knihovníků a modernizace vybavení.
 - Projekt Česká knihovna na podporu nákupu nekomerčních titulů uměleckých děl české literatury.
 - Programy na podporu regionální kultury a komunitních projektů.
 - Dotační programy na podporu knihoven ze Středočeského kraje.
 - Dotační programy Místní akční skupiny (MAS) Nad Prahou.
- Zapojení do mezinárodních spoluprací pro získání dodatečných zdrojů, mj. pro vzdělávání knihovníků.
- Aktivní oslovování soukromých nadací a sponzorů pro financování specifických projektů.
- Identifikace možných rizik, včetně nejistoty financování a nutnosti dlouhodobé udržitelnosti provozních nákladů.

3.6 Udržitelnost a odpovědnost

- Zavádění ekologických opatření (recyklace, energetická úspornost budovy, eliminace plastů).
- Vytvoření vzdělávacích programů zaměřených na témata udržitelnosti, klimatické krize a ekologických inovací.
- Spolupráce s ekologickými sdruženími na lokální ochraně životního prostředí včetně přednáškových cyklů pro veřejnost.

3.7 Rozšíření prostorových kapacit

- Realizace projektů na rozšíření prostor knihovny, a to buď úpravami stávajících prostor, nebo výstavbou (adaptací) nové budovy:
 - rozšíření prostor jak pro veřejnost, tak pro zaměstnance (vytvoření odpovídajícího zázemí - pracovny, šatna, toalety, kuchyňka)
- Vytvoření multifunkčních sálů a studijních koutků pro vzdělávání a komunitní akce.
- Zlepšení kapacit pro uložení knihovního fondu, včetně dlouhodobě udržitelného skladování.

- Využití moderních architektonických řešení pro zvýšení energetické účinnosti a estetického prostředí.

3.8 Komunitní služby

- Rozšíření kulturních a výchovných programů, včetně podpory minorit, seniorů a handicapovaných.
- Pořádání lokálních festivalů, tematických dnů a komunitních setkání.
- Zapojování účastníků do vytváření obsahu a aktivit knihovny.
- Nabídka programů a služeb podporujících rodiče na mateřské a rodičovské dovolené, mladé rodiny a mládež.
- Organizace literární soutěže zaměřené na podporu regionální literatury a mladých autorů.

3.9 Úzká spolupráce s knihovnickou obcí ČR

- V oblasti celoživotního vzdělávání knihovníků využívat rekvalifikačních kurzů pro knihovnické profesní kvalifikace podle struktury Národní soustavy povolání (akvizitér, katalogizátor, lektor, knihovník v přímých službách).
- Pro provoz knihovny zajistit kvalitní vzdělávání knihovníků prostřednictvím nabídky kurzů, seminářů, workshopů, e-learningových kurzů pořádaných Národní knihovnou ČR, Moravskou zemskou knihovnou a profesními organizacemi SKIP a SDRUK.
- V oblasti zpřístupňování knihovních fondů a informačních zdrojů podporovat řešení založená na otevřených softwarech.
- Nadále využívat tvorbu metodik měření ekonomické efektivity služeb knihoven (benchmarking knihoven).

4. Závěr

Realizací navržených opatření Městská knihovna Neratovice posílí svoji roli centra vzdělávání, kultury a komunitního života ve městě. Nové technologie, podpora celoživotního vzdělávání a aktivní partnerství s regionálními institucemi umožní knihovně při tvorbě programu i nadále reagovat na potřeby obyvatel všech věkových kategorií. Rozšířením prostorových kapacit se vytvoří prostředí nejen pro uchování a rozvoj knihovního fondu, ale také pro setkávání, sdílení znalostí a podporu společenské odpovědnosti.

Tato koncepce reflektuje současné výzvy i budoucí trendy, čímž zajistí, že knihovna bude hrát klíčovou roli v životě města a jeho obyvatel. Strategické zaměření na udržitelnost a inovace zajistí knihovně stabilní a atraktivní pozici ve stále se měnícím světě.